

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU RUSU

— — —

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
— — — INAPOIAZĂ. — — —

Unitatea

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 40 Lei
Pe 6 luni . . . 20 Lei
Pe 3 luni . . . 12 Lei
Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Soyez les bien venus!

Amis de France, soyez les bien venus dans notre cité de Blaj, qui est aujourd'hui on ne peut plus heureuse et plus fière de l'honneur d'une si illustre visite. Mais quelle attraction vous a-t-elle donc fait préférer notre cité à tant de villes plus dignes d'intérêt de notre Royaume? Son passé historique? ses institutions intellectuelles? ses vieux usages? Non, rien de tout cela! Mais vous avez eu un souvenir pour ces frères de Transylvanie qui vous sont unis depuis la plus haute antiquité par les liens du sang et de la foi, et vous êtes aimablement venus vers eux.

Nous n'avons que des coeurs pour vous accueillir; car vous n'ignorez nullement ce que la domination étrangère fut à notre endroit.

La France! son nom et son drapeau ont toujours eu le don de nous émouvoir profondément et nous nous sentons doucement obligés vers cette soeur aînée, dont la civilisation et le secret de former les esprits ont toujours fait sa grandeur et sa gloire.

Passez chez nous à Blaj dans une fraternité douce et intime, ces heures que le temps vous accorde et communiquez nous un peu de ces dons qui vous donnent une supériorité incontestable, dans tout l'univers; tandis qu'il n'y a rien de plus charmant et de plus agréable, que tous les habitants de notre cité ne vous souhaitent de tout coeur.

Vive la France!

Prietini din Franța, bine ați venit în orașul nostru Blaj, care are azi fericirea și mândria de a putea primi o vizită atât de ilustră. Dar ce atracții a putut să vă îndemne să preferați acest oraș al nostru, față de atâtea alte orașe mai vrednice de interes ale regatului nostru? Trecutul său istoric? instituțiile sale culturale? obiceiurile sale din bătrâni? Nimic, din toate acestea! Ați avut o atragere firească față de noi frații din Ardeal, uniți cu voi din cele mai vechi timpuri prin legăturile de sânge și de credință, și ați venit la noi cu plăcere.

Noi n'avem pentru a vă primi decât inimi, căci doară voi știți: ce a însemnat pentru noi dominațiunea străină.

Franța! Numele și drapelul său au avut totdeauna darul de-ane mișca adânc și noi ne simțim foarte plăcut îndatorați față de aceasta soră mai mare, a cărei civilizație și talent de-a forma spiritele i-au dat mărimea și gloria sa de oricând.

Petreceți la noi în Blaj într-o dulce și intimă frățietate ceasurile, pe cari vi-le îngăduie vremea și împărtășiți-ne cât de puțin din aceste daruri, cari constituie superioritatea Voastră incontestabilă în lumea întreagă; cunoscând, că nu poate fi nimic plăcut și nimic agreabil, ce întreagă populația acestui oraș nu v'ar dori din tot sufletul său.

Trăiască Franța!

O nouă ispravă.

(=) De o vreme încoace, abia este săptămână, în care să nu se producă vre-un fapt, prin care biserica noastră se atacă în drepturile sale, și adeseori chiar în temeiul său de existență.

Ele se dau de cele mai multeori din partea bisericii ortodoxe. Și aceste atacuri, oricât ar fi de condamnabile, le înțelegem, fiindcă ele servesc — și, deocamdată cel puțin, se pare cu destul succes — pentru mascarea inerției totale ce stăpânește în această biserică. Vehemența, cu care suntem atacați din partea acesteia, ne procură uneori chiar mângâiere, fiindcă ne dăm seama, că nu o „cantitate neglijabilă“ poate fi atacată cu atâta putere.

În timpul din urmă s'au produs însă câteva atacuri, și un neînsemnat, din partea organelor noastre de stat și chiar din partea celui mai înalt for pentru afacerile bisericești, din partea ministerului cultelor. Amintim, între acestea, amestecul absolut incompetent și atât de supărător al ministerului în chestiunea aprobării și recomandării broșuri religioase „Glasul Unirii“, precum și tratarea, atât de păgubitoare, a clerului nostru cu altă măsură decât aceea aplicată preoțimii ortodoxe, în ce privește dotația sa. Atacurile acestea și altele de această natură, emenate dela puterea de stat, sunt de o gravitate mult mai mare decât cele dintâi. Că biserica ortodoxă nu se simte bine alături de noi, și că în numele celor 7 concilii ecumenice, dar mai vârtos a laptelui supt din țățele înveninate ale Fanarului, nu găsește, că ar putea face ceva mai bun decât să ne atace mereu, o privește și poate s'o facă. Dar că puterea de stat, a cărui minister al tuturor cultelor nu poate fi confundat un singur moment cu vre-o înaltă corporație bisericească a vre-uneia dintre confesiunile țării, să lungece pe panta aceasta, este un lucru cu totul neînțeles, care nu poate fi reprobabil cu destulă putere.

Ministerul cultelor — căci partea lui artistică nu ne privește acum — are cu totul altă menire. Ca toate cultele recunoscute ale țării, biserica ortodoxă este și ea antonomă și se conduce de organele proprii, în temeiul legilor sale bisericești. Vieța pe care o trăește și puterea ce poate s'o aibă asupra mulțimii, nu poate deci să răsară decât din propriile sale instituții. Un amestec al statului și în special al ministerului cultelor în sensul de a îndruma dânsul mișcarea bisericească a ortodoxismului, este un lucru pe care biserica ortodoxă va regreta singură odată, că a îngăduit să se facă, dar care făcându-se în detrimentul altor biserici, se prezintă ca un *proselitism de stat*, împotriva căruia nu putem să protestăm cu destulă tărie.

Ceeace ne-a îndemnat să fixăm de nou lucrul acesta, este proprie cea mai nouă is-

pravă a ministerului cultelor. E vorba de un *fond cultural* al acestui minister, înființat de guvern în ședința sa din 5 Iulie c. „Regulamentul pentru instituirea și organizarea acestui fond“, publicat în „Monitorul Oficial“ din 11 Septembrie c., înșiră o întreagă serie de isvoare pentru fondul acesta, cari în definitiv toate se pot însă reduce la banii statului, a căror menire nici decât nu poate să fie *subvenționarea exclusivă a uneia dintre confesiunile țării*, oricât ar fi aceea de preponderantă ca număr. Or, fondul acesta are menirea *de-a servi exclusiv interesele ortodoxismului*.

Fondul cultural al ministerului — așa începe foarte frumos citatul regulament — va fi întrebuițat ca fond de rulement pentru ajutarea, susținerea și crearea faptelor de cultură ce intră în cadrele preocupărilor culturale (!) ale ministerului și apoi pornind dela „tipărirea de icoane“ pentru popor, și trecând peste „publicarea unei foi săptămânale populare cu caracter moral religios (citește: ortodox!)“, peste „cumpărarea de cărți și reviste pentru înzestrarea bibliotecilor parohiale (!)“, și peste atâtea altele, puse pentru a zăpăci pe cei naivi, ajunge în urmă la „operele pastorale de ordin social (ce frumos sună!) pentru moralizarea poporului“, instituite „în deosebi pentru întărirea în popor a credinței strămoșești“. Și pentru că să nu fie nici o îndoială, că sub aceasta „credința strămoșească“ este de a-se înțelege pravoslavia națională, se spune limpede, că activitatea acestui fond se va organiza „cu consimțământul P. P. S. S. Chiriarihi“ și că în comisiunea de verificare și control sunt membrii, afară de cei designați de minister și „un delegat al Sf. Sinod și un delegat al Consistorului superior bisericesc“.

Chestiunea este deci absolut limpede Ministerul cultelor înființează și alimentează pe toate căile cu puțință, dar totdeauna din banii, pe cari nici după cea mai întortochiată rabulistică nu se va putea arăta, că-i are numai pentru o singură confesiune, un fond cultural, și din acest fond, care ar trebui să servească proporțional pentru sprijinirea tuturor cultelor, face un fond exclusiv al bisericii ortodoxe, înhâmându-se astfel sub masca unei acțiuni naționale la carul celui mai odios proselitism, a celui de stat.

Inregistrând această nouă ispravă a organelor noastre de stat, o denunțăm lumii întregi, în convingerea, că în aprecierea ei vom avea pe partea noastră nu numai pe toți fiii bisericii noastre, ci pe toți oamenii de bine, în sufletul cărora patima nu a sufocat simțul celei mai elementare dreptăți; pe care o cerem.

Prin înființarea „fondului cultural“ dela ministerul cultelor se pregătește un nou și puternic atac la adresa bisericii noastre, față de care biserica noastră nu poate să stea indiferentă, ci trebuie să se pregătească la luptă.

Videant ergo consules!

Blajul n'a pierit. Un minuscul organ săptămânal dela Braşov, care, fără să fie semnat de cineva, se intitulează „ziar independent pentru apărarea (?) religiei creştine şi a naţiunii române (!)“ scrie într'un număr mai recent (11 Septembrie) următoarele: „*Blajul a pierit* şi pe ruinele lui, în cari dorm batjocorite osămintele unui Petru Măior, Bărnuţiu şi alţi români, se ridică tot mai ultramentană cetăţuia iesuitică a doctorilor de propaganda fide, a papistaşilor de astăzi“. Şi scrie aceasta în legătură cu un răspuns al mitropolitului nostru din Blaj, adresat prinţului Brâncoveanu, în care i-se arată motivele pentru cari nu se putea admite, ca mitropolitul Sibiului să facă un parastas în biserica noastră din Făgăraş, întemeiată de Constantin Brâncoveanu. „Slujba bisericească întru pomenirea marelui ziditor al bisericii noastre din Făgăraş făcută de alţii în acea biserică — aşa scrie mitropolitul Vasile — pentru ai noştri ar fi între altele motiv de supărare şi de jicnire în sentimentele lor şi motiv de ocară înaintea altora“. Iar refuzul acesta, ţinut în terminatât de corecţi, e prezentat ca o „adevărat papistăcească şi iesuitică apucătură necreştinească şi incalificabilă purtare, care ne dovedeşte indetultitor instrăinarea tot mai evidentă a Blajului de tot ce e românesc şi adevărat creştinesc“.

Iată cum se poate scrie în zilele noastre la adresa Blajului de ieri şi de astăzi. Şi dacă nu se scrie tocmai aşa — dar se simte la fel de întreagă presa ortodoxă dela noi, în frunte cu belicosul organ al mitropoliei dela Sibiu. Întreagă concepţia ortodoxismului nostru se reliefează tot mai mult în direcţia, că nu se urmăreşte consolidarea neamului şi a ţării prin o temeinică şi atât de necesară revizuire a întregii structuri a bisericii „naţionale“ ortodoxe, ci mai curând o salvare a ortodoxismului prin nimicirea bisericii noastre, care s'a dovedit în trecut, şi mai vărtos se va dovedi în viitor, cea mai puternică pârgie de înălţare a neamului nostru.

Numai aşa se poate înţelege, ca să amintim acum singur aceasta, încercare de a ne lua biserica dela Făgăraş, care a servit de ca-

tedrală pentru cel mai mare episcop român al neamului, Inocenţiu Clain, şi numai aşa se poate explica dorinţa din ultimul număr al „Telegrafului Român“, ca guvernul să suprimă episcopia noastră unită din Oradea-Mare, care a fost în trecut şi va trebui să fie şi în viitor o nebiruită cetăţuia a românismului dela marginea ţării.

Dar Blajul n'a pierit şi nu va pieri nici odată. Memoria lui Constantin Brâncoveanu s'a putut prăznuî la Sântă-Măria-mare din acest an foarte româneşte şi fără ca mitropolitul Sibiului să-şi fi făcut intrarea triumfală în cetăţuia dela Făgăraş a marelui Domn. Şi avem bună nădejde, că va veni o vreme, poate nici nu prea departe, când la prăznuirea memoriei lui, făcute de preoţii noştri, vor asista şi urmaşii lui legitimi de astăzi. Iar, ce priveşte vladicia noastră din Oradea-mare, ea va primi în curând pe noul său mire pentru a porni cu nouă putere la înlăptuirea programului mântuitor de neam al bisericii noastre.

Şi ar fi timpul suprem, ca fraţii ortodoxi să se împace în sfârşit cu gândul acesta!

Funerariile lui G. Precup

La Cluj, ca şi la Blaj, neamul şi biserica au ştiut să dea profesorului Precup ultima cinste cu atâta solemnitate, încât înmormântarea lui a fost una dintre acele, de cari numai cei mai buni fii ai neamului au parte. Funerariile lui n'au fost funerarii naţionale oficial decretate, şi dacă manifestarea spontană a celor cari s'au adunat în jurul sicriului său, a atins totuşi proporţiile unor atar funerarii, înseamnă, că prin moartea lui Precup românismul într'adevăr a fost sărăcit — dupăcum atât de nimerit a spus-o d. G. Bogdan-Duică în catedrala din Blaj — de o minte şi de o inimă rară.

La Cluj

funerariile s'au săvârşit Joia trecută, în 8 Septembrie. Prohodul s'a cântat în capela cimitirului oraşenesc în faţa unei imense mulţimi. Intreg Clujul românesc a ţinut să fie de faţă la acest ultim adio dela bărbatul, care deşi muncise aici abia 2 ani, tăiaze brazde adânci în ogorul cul-

tural al capitalei noastre ardelenne. Partidul naţional, al cărui marcant membru şi conducător a fost, s'a înfăţişat cu toţi membrii săi, în frunte cu preşedintele Iuliu Maniu. Dar cum activitatea lui Precup nu s'a restrâns în cadrele strâmte de partid, a fost aici universitatea întreagă cu profesori şi elevi, toţi funcţionarii secretariatului de instrucţie, profesorii şi elevii dela ambele licee şi dela şcoala normală, şi toate autorităţile civile şi militare ale Clujului.

Primul cuvânt l-a rostit pâr. protopop *Daianu*, arătând viaţa şi activitatea acestui minunat caracter de român şi de om, care poate servi ca o luminoasă pildă pentru toate vremile. Pâr. *Agârbiceanu* îi prezintă ca tipul adevăratului intelectual ardelen, pe umerii cărora a răzmat întreagă lupta politică şi culturală a Ardealului. În numele universităţii vorbeşte prof. *Bogrea*, relevând meritele defunctului pentru luminarea şi înobilarea neamului; prof. *Hajieganu*, arată calităţile lui de eminent funcţionar, iar d. *Tripon* vorbeşte în numele «Casei naţionale» din Cluj. Foarte frumos a evocat în urmă d. *Mateiu*, directorul învăţământului primar şi normal al resortului instrucţiunii, «sufletul lui pururea şenin, cald, încrezător şi idealist, din care radea voioşia, dorul de muncă şi acel sentiment irezistibil de credinţă în izbânda gândurilor curate, care te face să porneşti în vâlmăşagul vieţii cu ochii strălucitori de perspectiva biruinţii“.

Un lung şi impozant cortegiu, cum rar s'au mai văzut pe strădele Clujului, s'a pornit apoi spre gară, însoţind carul mortuar împodobit cu aeci de coroane. Trebuia să se împlinescă ultima-i dorinţă de-a fi adus spre odihnă în pământul Blajului, care l-a încălzit şi întărit în viaţă, dar pe acest triumfal drum de pe strădele Clujului nu s'a putut ca el să nu mai trezească odată în inimi, şi mort cum era, concepţia acelei vieţi româneşti şi creştineşti, care se desprinde din atmosfera curată a Blajului spre care mergea.

Trenul, care aducea pe cel ce nu avea să mai plece de aici, a sosit

In gara din Blaj

Vineri dimineaţa. Cu acelaş tren soseşte familia, rudeniile număroase şi atâţia alţii, cari

□ □ Foia „Unirii“. □ □

Meminisse iuvabit.

Cuvânt ocazional la moartea lui *Gavrilă Precup*, director al învăţământului secundar, rostit în catedrala din Blaj, la 9 Sept. 1921, din partea pâr. canonic *Dr. Ioan Bălan*.

»Întoarce-te în casa ta!«
Luca 8, 39.

Jalmici ascultători,

Celce a plecat din Blaj însoţit de regretele cele mai simţite ale prietinelor şi cunoscuţilor, ca să introducă dragoste de muncă şi suflet românesc în şcoala secundară din Ardeal, se întoarce astăzi acasă neînsufleţit, ca să-şi odihnească truditele-i oase în cel mai scump şi mai sfânt pământ românesc. Profesorul *Gavrilă Precup* a dorit ca osămintele lui să fie aşezate în acest centru de cultură românească şi creştinească, cu care s'a identificat întru toate, şi care, nu numai pentru motivul, că e focarul unei credinţe profund creştineşti, ci şi pentru viaţa plină de fapte bune a acestui nobil suflet, îl socoteşte nemuritor.

La moartea altor oameni, ceice le fac pomenirea, trebuie să piarză vremea în celea câteva clipe, ce-i stau la dispoziţie, cu înşirare de ani, de luni şi de zile; ei trebuie să întreţese episoade din viaţa altora, ca să poată spune ceva. Dăr, când vrem să ne dăm seama

de activitatea acestui distins blăjan, forţele omului nu sunt în stare să poată rezuma în câteva minute tot ce a produs creierul lui limpede şi voinţa lui hotărâtă. După cum puterea omenească nu este în stare să pună zăgaz unui izvor puternic, şi nici cel mai iscusit inginer nu poate cuprinde toată bogăţia unei sonde ce năvăleşte din belşug: tot aşa nu se poate înşira în câteva clipe bogăţia vrednicilor acestui scump dispărut.

Născut la 8 Noemvrie 1865 în comuna Piatra din judeţul Soinoc-Dobâca, celce a primit la sfântul botez numele unui arhanghel, e din neamul grănicerilor cu voinţă dărză, cari nu se tem de greutăţi, ci din potrivă le caută, ca să se oţelească pentru lupta vieţii. Terminând liceul la Năsăud, *Gavrilă Precup* este trimis la universitatea din Budapesta ca să facă studii teologice. O mică, foarte neînsemnată călcare a regulamentului de casă al internatului teologic, căreia superiorii i-au atribuit o mare gravitate, îl fac pe acest om croit dintr'o bucată, să părăsească de bună voie teologia. El, care era convins, că e nevinovat, nu putea lăsa să planeze peste sine nici cea mai mică umbră de îndoială. Studiile lui teologice, presărate cu luminile unui sfânt *Augustin* şi cu puterea de convingere a unui *Toma de Aquino* îi dăruiesc o directivă de lumină curat pe toate căile vieţii şi-l ajută să-şi câştige o voinţă de fier.

În toamna anului 1902 îşi începe cariera

de profesor la şcolile noastre. Român neaosh şi iubitor cu înfocare a neamului nostru, celce propunea elevilor pe *Tit Liviu* şi *Salustiu*, nu-şi pierdea ceasurile cu declinări şi conjugări nesfârşite, ci căuta să sădească în inimele tineretului virtuţile celor eternizaţi în paginile clasicilor. Pentru el, *Eneida* nu era numai mit şi poezie, ci bogat izvor de înălţare sufletească la conştiinţa naţională. De aici se explică împrejurarea, că era foarte sever cu elevii, şi nu se arăta indetultit nici cu cei mai de frunte, căci şi aceştia erau încă departe de idealul spre care îi ducea.

Însecepţionabil ca om moral, *Gavrilă Precup* îşi ţinea de o datorinţă morală să ia parte la toată viaţa românească. Pe oamenii mai aleşi, pe cari vrem să-i cinstim, blăjenii îi numim „iubitori de osteneală“. Vorba aceasta e traducerea maximei strămoşeşti: „labor improbus omnia vincit“. Între aceşti oameni „iubitori de osteneală“ îl înşirăm cu mândrie pe decedatul. N'a fost nici un lucru bun săvârşit în Blaj, în cursul celor 30 de ani din urmă, în care *Gavrilă Precup* să nu fi avut o însemnată parte. Ajutarea copiilor săraci, dela şcoli şi dela meserii, e legată mai mult de numele lui. Înflorirea Casinei române, care era poate cel mai puternic focar de educaţie politică pe vremea stăpânirii de ieri, a fost în mare parte rezultatul ostenelelor lui. Reuniunea femeilor române l-a socotit întotdeauna de cel mai devotat sfetnic. Reuniunea meseriaşilor

n'au putut să se despartă de el înainte de a fi așezat în pământ. Intre aceștia observăm pe dd. Iuliu Maniu, prof. G. Bogdan-Duică, Dr. Vasile Bianu, N. Pop director Cfr., Iosif Orga, directorul »Economului«, Eugen Pantea dela resortul instrucției, Păculea dela »Albina« și pe alții.

În gară așteptau în frunte cu profesorii, toți elevii școlilor Blajului, pe cari le-a servit cu atâta devotament și într'un chip atât de vrednic de ele, apoi meseriașii cari au venit să primească pe părintele lor și alt public foarte numărös, săteni și intelectuali deopotrivă. Sosea o parte din sufletul Blajului și atunci nu se putea ca Blajul să nu-și facă față de el pe deplin datoria.

După un scurt serviciu religios mulțimea se aranjează într'un lung convoiu, care în sunetul jalnic al clopotelor însoțește sicriul până la catedrală, unde avea să se țină prohodul.

Pentru a asista la acesta, sosiseră încă de seara trimișii Asociațiunii dela Sibiu, dd. directori de liceu Bologa și Bunea și secretarul Georgescu. Dar însuși prezidentul Astrei d. Bârseanu încă a ținut să fie de față și în automobilul, care-l aduce vedem și pe generalii Boeriu și Moga, împreună cu președintele societății meseriașilor din Sibiu. Foarte mulți sosiră și din orașele și satele învecinate, iar ceice n'au putut să fie de față, au trimis telegrame. O parte din acestea, pe cele mai însemnate, le vom da poate în numărul proxim.

Prohodul din catedrală

s'a început după masă la orele 3. A slujit însuși mitropolitul Vasile, asistat de un mare număr de preoți. Catedrala, în care și înainte de amiază venise atât de mulți ca să spună o rugăciune asupra fostului profesor și prietin, era acum tixită în cel mai deplin înțeles al cuvântului.

Panegiricul îl ține pâr. canonic Dr. Ioan Bălan, făcând o frumoasă iconă a vieții marelui mort. Cuvântarea, care pune în adevărata lumină întreaga activitatea lui G. Precup, cititorii noștri o găsec în întregime în foia acestui număr. Vorbește apoi duios, ca un bun prietin, d. G. Bogdan-Duică, profesorul universității din Cluj, arătând însușirile alese și înaltă concepție de viață a acestui bun dascăl al neamului, de care va trebui să ne aducem cât mai adeseori

aminte în viață. Tot aici mai vorbește prezidentul »Astrei« d. Bârseanu și d. Iuliu Maniu. Cel dintâiu insistă asupra legăturilor intime, pe cari G. Precup le-a avut cu Asociațiunea ardeleană, această înaltă școală a neamului nostru din părțile acestea, iar al doilea reliefează străduințele lui neobosite pentru înfăptuirea libertății și unității naționale.

Intreagă asistența era mișcată până la lacrimi pe urma acestor cuvântări, când corul intonează sguduitorul »Plâng și mă tânguiesc«, care venea să încoroneze efectul cuvintelor rostite înainte.

Se formează apoi în cea mai desăvârșită ordine, la care atât de mult a ținut în viață adurmitul în Domnul, un lung convoiu, care îl însoțește.

Spre groapă.

În frunte cu elevii și elevele școlilor, Blajul întreg a luat parte la această ultimă manifestare a recunoștinței și dragostei față de cel ce aproape 30 de ani a chieituit întreaga sa putere de muncă pentru înaltarea și consolidarea acestui creștinesc focar de lumină și viață românească. Dela înmormântarea lui Bunea n'a fost poate un cortegiu mai impunător decât acesta. Primele șiruri se apropiu de capătul stradei lungi (Regele Ferdinand), când carul mortuar, troenit de coroane, abia se urnise încă din fața catedralei bătrâne.

In cimitir

se rostesc alte patru vorbiri. Blajul a crezut, că nu se poate despartă de Precup decât aici în fața gropii deschise. Aici se despart de el, prin rostul directorului Augustin Caliani, profesorii și elevii școlilor la cari a ținut cu atâta putere; aici se aduce tributul de recunoștință pentru ajutorul primit din partea tuturor institutelor culturale și economice (Dr. Izidor Marcu); aici se varsă o lacrimă caldă de societatea meseriașilor, în numele cărora vorbește d. Nicola, și în urmă aici se deschide prin graiul frumos al profesorului Lupeanu sufletul foștilor săi elevi, cari fac juruința, că „de va fi să-le scadă vreodată curajul în nizuințele spre bine pentru neam și țară, vor căuta întărire la acest mormânt al marelui dascăl Gavrilă«.

Așa a răsplătit Blajul și Ardealul întreg truda și osteneala unei vieți curate, care ridică pe celce a avut taria s'o poarte în galeria celor mai luminoase figuri ale bisericii și neamului nostru.

Dumnezeul mililor, să-i facă parte cu dreptii!

Raportor.

Revistă bisericească.

Mișcarea pentru înființarea reuniunilor religioase de femei începe de nou în parohiile noastre. Și e bine, că începe! Pentru a lega sufletele credincioșilor de instituțiile bisericii și pentru ale obișnuii cu o viață religioasă mai avansată abia se va găsi un mijloc mai potrivit, decât o mișcare pe terenul acesta. De aceea ne bucurăm, că în *Veștemul* atât de expus din protopopiatul Sibiiului s'a înființat în 28 August c. reuniunea „Sf. Maria“. Cele 97 de membre, conduse de prezidența Mărioara Stoia, cari în prima zi a existenței tinerei reuniuni au știut să-și creeze un fond de peste 2 mii de lei, merit să servească mai ales pentru înfrumșetarea bisericii, vor face sperăm, ca despre această reuniune să se poată vorbi totdeauna ca despre o reuniune model.

În legătură cu sfințirea bisericii din Gilău, anunțată în numărul trecut, înalt Preasfinția Sa mitropolitul Vasile va face, în zilele dela 22 Septemvrie — 2 Octomvrie, o *vizitație canonică* în satele din apropierea Clujului, după următorul program: 22 Septemvrie: Căpuș, Dretea, Nearșova și Ardeova; 23 Septemvrie: Feneș, Cluj-Mănăstur; 24 Septemvrie: Someșfalău, Apahida; 25—6 Septemvrie: Cluj; 27 Sept Chintău, Buda-veche, Deiuș; 28 Septemvrie: Măciș—Feiurd; 29 Septemvrie: Popfalău, Coruș, Baciș; 30 Septemvrie: Feleac; 1 Octomvrie: Indol; 2 Octomvrie: Turda. — Iată deci, că în timp de o săptămână și jumătate, arhierul va căuta nu mai puțin decât 20 de comune, întărind credința în sufletul credincioșilor noștri, cari de mult așteaptă pornirea unei mișcări de această natură.

români nu-i va putea fi nici când în deajuns mulțumitoare pentru munca fără preget ce a depus-o în interesul ei, cerșind în toate părțile, aranjând minunata expoziție din 1911 și ținând nenumărate conferențe. Pe când ne stăpâneau alții, vrednicul președinte al acestei societăți lupta din răspuțeri să înmulțească și întărească pe meseriașii și comercianții români de aici, căci în ei vedea straja acestor institute. Despărțământul Blaj al Asociațiunii se fălia cu membrul ei, care alerga așa de bucuros în toate satele, ca să lumineze poporul. Comuna Blaj îl alegea cu bucurie în consiliul comunal, unde el stăruia ca o muncă absolut cinstită să satisfacă dorințele Românilor legate de un orașel așa de sărac și de mic. Institutele financiare din Blaj, și chiar „Albina“, au crezut că nu se pot lipsi de prețiosul lui concurs. N'a fost o serbare în Blaj, la care dânsul să nu aibă partea leului. Ne gândim la serbările Asociațiunii din 1911, la primirea mitropolitului Victor, cari, dacă nu era acest profesor harnic, nu știu, cum s'ar fi desfășurat.

Vor mai fi fost și în alte părți dascăli, cari, sub stăpânirea ungurească să aibă o activitate culturală așa de bogată. Dar, Vă rog foarte mult, jalnici ascultători, să căutați în tot lungul și latul Ardealului de ieri un singur profesor, care să fi luptat așa de îndrăzneț pentru a asigura poporului românesc dreptul la viață națională! Intocmai ca și la lucefierii neamului, cari au ilustrat oatedrele

acestor școli, naționalismul lui Gavrilă Precup nu era un sport, ori o slabă mângâiere a conștiinței; el era ecoul unei concepții bazate pe credință, care-i dictă: „din moment ce Dumnezeu m'a făcut român, e voia Celui Preaînalt ca să mă dezvolt ca român“. De aceea, când partidul național a decretat începerea luptei pentru drepturi, băgați bine de seamă: profesorul de liceu Gavrilă Precup, urmărit de atâta vreme, începe să cutreere satele și să lupte pe față în contra candidatului stăpânirii, ca să asigure reușita candidatului național. La câte adunări românești și-a ridicat el glasul, care nu a amuțit în fața nici unei nedreptăți! Ne putem închipui rezultatul acestei atitudini, care dădea curaj preoților și învățătorilor români, să stea neclintiți sub cutele steagului partidului național.

Aceste calități a căutat să-le aprecieze Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, cum și Societatea pentru crearea unui fond de teatru românesc, când l-au ales în comitetele centrale.

Intinzând Dumnezeu stăpânirea românească peste Ardeal, un om așa de harnic și de cinstit, un Român așa de inimă nu putea fi uitat din șirul muncitorilor conducători. Deși suferia de multă vreme de o boală grea, în trupul lui șubred locuia totuși un suflet mare, care nu a ținut cont de sine niciodată, și astfel a primit invitarea de a conduce învățământul secundar din Ardeal. Preluarea și na-

ționalizarea învățământului de stat, înzestrarea școlilor cu directori și profesori, cu oameni destoinici și corăspunzători zilelor excepționale de astăzi, ar fi fost o muncă istovitoare pentru ori și cine. Vă puteți închipui ce greutate a fost pentru omul cu conștiința datoriei, care știe, că fără de jertfă nu se poate face nimic, și pentru sufletul drept, pe care nu-l putea mișca dela calea indicată de conștiința lui nimeni! Profesorul acesta moare nu ca un soldat pe câmpul de luptă, ci ca un erou, care se jertfește, expunându-se celor mai mari primejdii, pentru salvarea patriei!

Ar fi o mare greșală, dacă înșirând faptele luminoase ale acestui mare Român, i-am face nedreptate și nu am arăta și *alipirea lui nestrămutată față de sfânta biserică românească unită*. La toată ocazia, a apărat-o și a căutat să scoată în evidență calitățile ei. Când boala l-a năpădit cu o mare furie, la cea dintâi vizită, ce i-a făcut-o un prietin preot, l-a rugat ca să-l spovedească și cuminece. Cel ce a trăit cu suflet curat în lumea aceasta, a voit să treacă în cealaltă curățit de tot ce nu ar putea fi pe placul lui Dumnezeu. De aceea și biserica lui, care l-a luat în brațe, la botș, pe cel ce în serviciul ei și cu credință și-a petrecut aproape toată viața, îl strânge la piept cu căldura bisericii romane, care nu caută ale sale, oi cere suflete, ca să-le facă fericite, și ca pe un scump odor îl prezintă în împărăția fericirii veșnice. Ea crede cu tărie, că acela,

Promulgându-se legea pentru înființarea episcopiei ortodoxe din Cluj, Conzistorul diecezan de acolo a convocat *sinodul pentru alegerea episcopului* din Cluj pe ziua de 28 Septembrie. Lupta se va da între actualul președinte al Consistorului, arhimandritul Nicolae Ivan și între directorul școlii normale din Cluj, pâr. Dr. Pavel Roșca.

Prin decretul din 2 August a. c. al s. Congregații consistoriale *toate parohiile de pe teritoriul Basarabiei*, cari s'au ținut de eparhia rusească din Tiraspol, *au fost încorporate episcopiei catolice de Iași*. Decretul înșiră taxative parohiile din Chișineu, Bender, Bieleș, Hotin și Crasna. Cu executarea decretului este însărcinat nunțul apostolic din București, Mgr. Francisc Marmaggi.

La Bologna s'a stins în 27 August c. *Cardinalul Gusmini*, urmașul în scaunul arhiepiscopesc de acolo al Sf. Părinte Papa Benedict al XV-lea. Cu moartea lui, colegiul cardinalilor numără acum 64 de membrii.

Săptămâna politică.

Între cele mai importante fapte de politică internă ale săptămânei din urmă, este de a se pune *comunicatul partidului țărănesc* al dlui Mihalache, despre care se zicea că ar fi aproape înțeles cu guvernul pentru a face o fuziune, în care se spune „că partidul țărănesc, consecvent liniei sale de conduită, va continua lupta de răsturnare a guvernului și nu poate fi deci vorba de o colaborare nici cu acest guvern cu desăvârșire compromis, nici cu partidul liberal care l-a patronat”.

— Importante declarații se așteaptă acum și de la *partidul național*, care cu adunarea de mâine de la Alba-Iulia, începe seria adunărilor sale, pentru a lămuri opinia publică a Ardealului asupra situației politice. La Alba Iulia va vorbi, pentru întâia dată după atâta vreme, însuși președintele Iuliu Maniu, și lumea politică așteaptă cu mult interes declarațiile ce se vor face acolo.

— Săptămâna viitoare se va întoarce de altfel și *M. Sa Regele*, și astfel situația politică internă se va lămuri, credem, destul de curând. Căderea vertiginoasă a leului nostru,

care și-a împodobit sufletul cu virtuți ca iubirea aproapelui, dreptatea și jertfa de sine, va fi o podoabă aleasă chiar în mijlocul dreptilor.

In mîntea celor ce l-au cunoscut mai de aproape va rămânea pururea întipărită figura de legionar roman a acestui om. Înalt și drept, cu fruntea lată, cu vorba răspicată și apăsată, cu pasul hotărât, omul aceasta era numai gândire, muncă și cinste. Lipsa lui nu o va simți numai familia îndurerată, ei întreg Ardealul, și mai ales Blajul, care îl așează alături de Inocențiu Clain, Șincai, Bunea și Moldovan.

Pleacă vrednic urmaș al marilor apostoli ai Blajului la Tatăl cel ceresc, ca să iai răsplata vredniciilor tale! Memoria ta va rămânea în veci neștearsă în inimile noastre. În calde rugăciuni, ne vom aduce adese ori aminte de tine.

I. P. S. Părinte,

Ați apreciat așa de mult munca acestui harnic slujitor al bisericii noastre. Ca o dovadă mai clară a acestei aprecieri, înșivă ați săvârșit slujba petrecerii lui la locașul de veci. Dați-i, Vă rog, și binecuvântarea arhierescă, pentruca să se poată prezenta la tronul milelor ca un fiu iubitor al bisericii.

Dumnezeu să-l ierte!

care cotează acum la Paris abia 10 centime, va grăbi probabil și ea o soluție, care nu mai poate să întârzie mult.

— În centrul preocupărilor politice externe a intrat acum *conflictul austro-ungar*, provocat de Ungaria, care nu vrea să evacueze în favorul Austriei, partea vestică a țării. Turburările bandelor puse la cale de guvernul ungar vor agita probabil încă multă vreme liniștea Europei centrale, mai ales că puterile marelui entente par a nu se grăbi cu măsurile de luat împotriva trăsăturilor de șach ale regentului Horthy.

— Nu s'a sfârșit încă nici *războiul greco-turc*. Trupele grecești biruitoare au înaintat până aproape de Angora. S'a zvonit chiar, că Angora ar fi căzut în mâinile lor, pentru ca mai nou să aflăm că Grecii au îndurat de nou pierderi foarte însemnate, cari îi indeamnă serios să se gândească la pace.

— *Acordul anglo-irlandez* nu s'a făcut nici până astăzi. Într-o vreme raporturile erau chiar foarte încordate, așa că era primejdia ca tratativele să se întrerupă. La stăruințele regelui, Lloyd George a făcut atunci nouă propuneri în sensul, că nu cere altceva Irlandei decât să rămână în cadrele imperiului britanic și acestea probabil vor duce acum la sfârșitul dorit de o lume întreagă.

— În *Germania* s'a produs mai nou, pornind din Bavaria, o *mișcare monarhistă*, care a provocat căderea guvernului bavarez, rămânând astfel deocamdată biruitoare ideea republicană, reprezentată prin guvernul dela Berlin.

Știri mărunte.

Personale. *Lunia trecută I. Preasfinția Sa* mitropolitul Vasile a plecat la București în cauze oficiale, întorcându-se încă *Miercuri, pentruca Marți în 20 Septembrie să poată pleca la sfințirea bisericii din Gilău și la vizitația canonică a comunelor bisericesti din apropiere.*

— P. Sfinția Sa *Dr. Iuliu Hossu, episcopul Gherlei*, a fost Dumineca trecută în Blaj pentru a binecuvânta cununia religioasă a dsoarei Flavia Șt. Șuluțiu, profesoară la școala normală de fete din Gherla, cu d. Dr. Iosif Macaveiu, avocat.

— Veneratul Ordinariat arhidiecezan a numit de *membrii ai tribunalului disciplinar*, constituit sub prezidiul vicarului general, pe următorii asesori consistoriali: Dr. Alexandru Nicolescu, Iacob Popa, Dr. Ioan Bălan, Dr. Victor Macaveiu, Ștefan Roșianu și Dr. Iuliu Florian. Fiscul consistorial Dr. Alexandru Rusu este membru al forului din oficiu. — Acelaș a constituit pe pâr. canonic *Dr. Alexandru Nicolescu* de spiritual interimar al congregației religioase de femei din Obreja. — Acelaș a numit de paroh pe pâr. *Dr. Victor Pop*, adm. parohial în Gilău.

M. S. Regele se întoarce în țară la 20 Septembrie c. În drumul său către casă e vorba să se oprească și în Roma, pentru a face o vizită capului creștinătății.

Concurs. V. Ordinariat arhidiecezan publică cu terminul de 1 Octombrie concurs la *postul de învățător la școala de aplicație*, anexată școlii normale de băieți din Blaj. Emolumentele sunt ca la stat.

Locale. Măine, Dumineca a XIII-a după Rusalii, va predica în catedrală pâr. *Ștefan Roșianu*, profesor; iar Miercuri, Sfântă-Măria-mioă, pâr. canonic *Dr. Ioan Bălan*.

— Un grup de 155 Francezi va vizita mâine Blajul, rămânând aici timp de 6 ore. Sunt 12 profesori, între cari și *rectorul universității din Paris, Appel*, fostul ministru de finanțe *Klots*, 9 doamne, 46 studenți, și 87

studenți. În sala de gimnastică a liceului de băieți se va da în cinstea lor un dejun festiv, la care vor lua parte circa 250 persoane.

— Săptămâna trecută s'au făcut înscrierile la *școala normală*, începându-se Joi prelegerile regulate. Tot atunci s'au început prelegerile și la *școala de ucenici*, care are peste 100 elevi.

DI N. Iorga la Paris. În 15 crt. d. N. Iorga a plecat la Paris ca reprezentant al României la *congresul internațional al artelor*. Dsa va ține, timp de o lună, prelegeri la institutul franco-român din Paris, precum și o serie de conferențe la Sorbona. Va participa, apoi, împreună cu d. Take Ionescu, la solemnitatea așezării unei plăci de marmură pentru comemorarea lui Alexandri la Montpellier, unde va rosti o cuvântare în numele țării. La întoarcere se va opri la Milano și la Torino.

O bibliotecă franceză ambulantă în România. Sub auspiciile societății franceze „*Vie universitaire*” s'a constituit un comitet, care organizează biblioteci circulante pentru profesorii și studenții universităților din Italia, România, Polonia, Ceho-Slovacia și Iugo-Slavia. Aceste biblioteci conțin toate lucrările științifice mai recente necesare universităților. Ele se vor trimite sub formă de împrumut, aducând prin aceasta un real serviciu celor care vor să cunoască știința franceză, care cu prețurile fantastice de azi este altfel inaccesibilă profesorilor și mai ales studenților noștri.

Fondul „Gavrilă Precup”. Dintre intelectualii din Cluj au mai contribuit la fondul „G. Precup” următorii: Dr. V. Braniceș, Dr. Simion Tămaș, Dr. Romul Boilă, Dr. Simion Nemeș, Dr. Ioan Mateiu, Al. Lăpădatu, Dr. Alex. Fodor, E. Morandini, Dr. Dănilă Sabo, Dr. Victor Deleu, Dr. Vasile Chiroiu, Dr. Bilașcu, Dr. Ioachim Tolciu, Dr. Oct. Prie, V. Dimitriu, Nicolae Ivan, Vasile Bogrea, G. Bogdan-Duică, Dr. Emil Hățiegan, Marin Ștefănescu, Victor Stanciu, G. Bratu, N. Bănescu, Dr. P. Metes, Dr. N. Drăgan și I. Grințescu câte 100 lei; P. Popa 60 lei; Emil Isac, Dr. Ioan Cupareșcu și N. Chisan câte 50 lei. — Suma contribuțiilor de până acum face 3870 lei.

Expoziția-târg de mostre din București s'a inaugurat Vineri în 16 Septembrie cu mare solemnitate, în prezența A. S. R. prințului Carol, a dlor miniștrii, a corpului diplomatic, a parlamentarilor și a. — Toți vizitatorii acestei expoziții beneficiază de 50% reducere pe C. F. R. până în 5 Octombrie. Biletele trebuiesc vizate de biroul expoziției.

De ale Astrei. *Despărțământul Teaca* al Asociațiunii, invită pe 21 Sept. c. la *adunarea generală*, care se va ține în Casina română la orele 15. Sara vor fi conferențe pentru popor, urmate de dans.

Se primesc

2 băieți de la 14 ani în sus din familie :- bună ca învățăcei la brutăria :-

Petru A. Moga

Blaj.

(22) 1 ?

A v i z.

Se dă în arândă un atelier de *ferărie* și un atelier de *rotărie* cu toate sculele cele mai moderne.

Pentru informații să se adreseze Dlui

VASILE BARNA,

BLAJ.

faur.

(21) 3-3